

14. B Ö L Ü M

Bir Olgu Örneği Üzerinden Ebeveyne Yabancılaşma Sendromu ve Ayırıcı Tanısı

Burçin Özlem ATEŞ¹

Giriş

Evlilik birliğinin sona ermesi ve ortak çocukların velayet süreci hem ebeveynler için hem de çocuklar için oldukça zorlu bir süreçtir. Bazı ebeveynler karşılıklı bir işbirliği içerisinde bu sürecin üstesinden daha kolay gelebilirken, bazı ebeveynler için bu süreç oldukça çatışmalı geçmektedir. Hatta bazı ebeveynler için bu tablo çocuğun duygusal istismarına kadar varabilmektedir.¹

Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine göre 2020 yılında kesinleşen boşanma davaları sonucunda 135 bin 22 çift boşanmıştır ve 124 bin 742 çocuk %75,8'i anneye, %24,2' si babaya olmak üzere velayete verilmiştir.² Boşanmış ailelerde; çocukların önemli bir kısmı velayet sürecinin belirlenmesi ve sonrasında her iki ebeveynle de olumlu ilişkiler kurarlar ve her iki ebeveyne de değer vererek, ikisi ile de yeterli ölçüde zaman geçirirler.³ İş birliği içindeki ebeveynlik stilinde her iki ebeveynde görevlerini yeterli düzeyde yerine getirir ve saldırıdan çok uzlaşmacı bir yöntemle çatışmalara çözüm arar.⁴

Fakat her zaman çocukların ebeveynler ile ilişkisi bu şekilde olmayabilir. Çocuk ve ebevey-

nin ilişkisi sağlıklı ve olumlu bir ilişkiden patolojik bir ilişkiye kadar geniş bir yelpazede yer alır. Cinsiyet, yaş, mizaç, ortak ilgi alanları ve ebeveynlik uygulamaları gibi nedenler ile bazı çocuklar kendilerini bir ebeveyne diğerinden çok daha yakın hissederek bir ebeveynle ittifak geliştirir; literatürde 'müttefik çocuk' olarak adlandırılabilen bu kavramda çocuk bir ebeveyne karşı öfke, üzüntü ve direnç gösterse de bu ebeveyni tamamen reddetmez.³ Bazı çocuklar ise bir ebeveyni reddedip, tamamen yabancılaşma gösterebilir. Bu durum ebeveynin çocuğu terk etmesi, fiziksel, cinsel ya da duygusal istismarını neticesinde gerçekleşebilir.⁵ Çocuk aile içi şiddet, ihmal ve istismar nedeniyle istismarcı ebeveynlerden uzaklaşabileceği gibi,³ bazen de ebeveynin programlı bir biçimde 'beyin yıkama' olarak tanımlanan davranışları nedeniyle ortaya çıkan duygusal istismar sebebiyle diğer ebeveyne yabancılaşabilir. Bu durum ebeveyne yabancılaşma sendromu olarak adlandırılmıştır⁶ ve ebeveyninden ihmal ve istismar gibi nedenlerle uzaklaşan çocukları da içeren ebeveyne yabancılaşma teriminden ayrı olduğu öne sürülmüştür.⁵

¹ Uzm. Dr., Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Kliniği, burcinozlem@hotmail.com

Kaynaklar

1. Carr, A. Emotional abuse and neglect. in *The handbook of child and adolescent clinical psychology: A contextual approach* 816–840 (Routledge, 2015).
2. TÜİK. Türkiye İstatistik Kurumu Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2020.(2021). Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Boşanma-İstatistikleri-2020-37211>, Erişim tarihi: 21.3.2021.
3. Kelly, J. B. & Johnston, J. R. The alienated child: A reformulation of parental alienation syndrome. *Fam. Court Rev.* **39**, 249–266 (2001).
4. Baum, N. Typology of post-divorce parental relationships and behaviors. *J. Divorce Remarriage* **41**, 53–79 (2004).
5. Gardner, R. A. Parental alienation syndrome vs. parental alienation: Which diagnosis should evaluators use in child-custody disputes? *Am. J. Fam. Ther.* **30**, 93–115 (2002).
6. Gardner, R. A. Recent trends in divorce and custody litigation. *Acad. forum* **29**, 3–7 (1985).
7. Gardner, R. A., Sauber, S. R. & Lorandos, D. *The international handbook of parental alienation syndrome: Conceptual, clinical and legal considerations*. vol. 1108 (Charles C Thomas Publisher, 2006).
8. Warshak, R. A. Current controversies regarding parental alienation syndrome. *Am. J. Forensic Psychol.* **19**, 29–60 (2001).
9. Bernet, W. & Baker, A. J. L. Parental alienation, DSM-5, and ICD-11: Response to critics. *J. Am. Acad. Psychiatry Law Online* **41**, 98–104 (2013).
10. Bernet, W., von Boch-Galhau, W., Baker, A. J. L. & Morrison, S. L. Parental alienation, DSM-V, and ICD-11. *Am. J. Fam. Ther.* **38**, 76–187 (2010).
11. Walker, L. E. & Shapiro, D. L. Parental alienation disorder: Why label children with a mental diagnosis? *J. child custody* **7**, 266–286 (2010).
12. O'Donohue, W., Benuto, L. T. & Bennett, N. Examining the validity of parental alienation syndrome. *J. child custody* **13**, 113–125 (2016).
13. Kraemer, H. C. Measurement of reliability for categorical data in medical research. *Stat. Methods Med. Res.* **1**, 183–199 (1992).
14. Warshak, R. A. When evaluators get it wrong: False positive IDs and parental alienation. *Psychol. Public Policy, Law* **26**, 54–68 (2020).
15. Dunne, J. E. & Hedrick, M. The parental alienation syndrome: An analysis of sixteen selected cases. *J. Divorce Remarriage* **21**, 21–38 (1994).
16. Altuntaş Üner, G. E. & Ziyalar, N. Ebeveyn Yabancılaşma Olgusu-Reddedilen Ebeveyn Olarak Baba. *Adli Tıp Bülteni* **23**, 25–35 (2018).
17. Death, J., Ferguson, C. & Burgess, K. Parental alienation, coaching and the best interests of the child: Allegations of child sexual abuse in the Family Court of Australia. *Child Abuse Negl.* **94**, 104045 (2019).
18. Cartwright, G. F. Expanding the parameters of parental alienation syndrome. *Am. J. Fam. Ther.* **21**, 205–215 (1993).
19. ZERO TO THREE. Diagnostic classification of mental health and developmental disorders of infancy and early childhood: Revised edition (DC:0–5). Washington, DC: Author.(2016)
20. Weaver, J. M. & Schofield, T. J. Mediation and moderation of divorce effects on children's behavior problems. *J. Fam. Psychol.* **29**, 39–48 (2015).
21. Whitcombe, S. Psychopathology and the conceptualisation of mental disorder: The debate around the inclusion of Parental Alienation in DSM-5. *Couns. Psychol. Rev.* **28**, 6–18 (2013).
22. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. (2013). doi:10.1176/appi.books.9780890425596.744053.
23. Gardner, R. A. Does DSM-IV have equivalents for the parental alienation syndrome (PAS) diagnosis? *Am. J. Fam. Ther.* **31**, 1–21 (2003).
24. National Institute for Health and Care Excellence Guideline NG76. Child abuse and neglect: recognising, assessing and responding to abuse and neglect of children and young people. 1–613 (2017).
25. Rand, D. C. Munchausen syndrome by proxy: a complex type of emotional abuse responsible for some false allegations of child abuse in divorce. *Issues child Abus. accusations* **5**, 135–155 (1993).
26. von Boch-Galhau, W. Parental Alienation (Syndrome)-A serious form of psychological child abuse. *Ment Heal. Fam Med* **14**, 725–739 (2018).
27. Karadağ, F., & Foto Özdemir, D. Evaluation of cases sent from family courts to university hospital during contentious divorce/custody process (tur). *Journal of Clinical Psychiatry*, **24**(1), 99-108 (2021)
28. Gordon, R. M., Stoffey, R. & Bottinelli, J. MMPI-2 findings of primitive defenses in alienating parents. *Am. J. Fam. Ther.* **36**, 211–228 (2008).